

3. Варчук, Т.В. Вишневецкий К.В. Виктимология: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Юриспруденция» / Т.В. Варчук, К.В. Вишневецкий; под ред. С.Я. Лебедева. – М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2009. – 191 с.

4. Ривман Д.В. Криминальная виктимология. – СПб.: Питер, 2002. – 304 с.

5. Варчук Т. В. Виктимологическое моделирование в криминологии и практике предупреждения преступности : монографія / Т.В. Варчук. М. : ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2012. – 239 с.

Ілляшенко О.В.,

здобувач кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх
справ

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРТВИ НЕЗАКОННОЇ ТОРГІВЛІ ОРГАНАМИ І ТКАНИНАМИ ЛЮДИНИ

У зв'язку з великою латентністю незаконної торгівлі органами і тканинами людини (далі – НТОіТЛ), на сьогодні вкрай важко оцінити загальну кількість жертв в Україні. Згідно інформації Державної статистичної служби України щорічно кількість потерпілих від торгівлі людьми, зокрема й НТОіТЛ збільшується [1, с.5]. На думку експертів, до основних груп ризику щодо НТОіТЛ можуть належати: незаміжні (у тому числі розлучені) жінки або одинокі матері; молодь, зокрема діти вулиці, діти-сироти, діти — вихідці із неблагополучних сімей; трудові мігранти (зокрема — нелегальні); особи, які зазнали насильства в сім'ї; члени малозабезпечених сімей; особи з проблемами здоров'я; безробітні особи працездатного віку; особи, які нелегально виїжджають за кордон або нелегально в'їхали чи перебувають на території України; особи, які користуються послугами знайомств (у тому числі за кордоном),

посередництва в укладенні шлюбів; особи, які працюють у модельній сфері та сфері розваг; особи, які займаються проституцією; особи, які постраждали від торгівлі людьми; особи, які мають проблеми залежностей (у тому числі споживачі психоактивних речовин) [2, с.16].

Як показало наше дослідження, об'єктами НТОіТЛ може бути будь-хто, незалежно від статі, віку, соціального становища тощо. Однак ті, чи інші види експлуатації все ж переважають відповідно до гендерних особливостей. Так, в ході опитування практичних оперативних працівників, 56,4 % респондентів зазначили, що на сьогодні однаково стають жертвами незаконної торгівлі органами і тканинами людини особи як жіночої, так і чоловічої статі, хоча в деяких дослідженнях вказується на значну кількість жінок. Так, необхідно підкреслити, що згідно загальної концепції, що живими донорами, навіть законних підставах, частіше виступають жінки. Це може відбуватися відбувається з кількох причин, зокрема тому, що чоловіки більш схильні до розвитку термінальної стадії ниркової недостатності, ніж жінки [3, с.57]. Також 25,4% осіб вважають, що ними стають здебільшого чоловіки, і лише тільки 18,2% вказують на жінок.

Співвідношення жертв, серед яких є чоловіки, на думку респондентів, розподілилося наступним чином: 34,3% вважають - 1:5; 29,4% – 1:1; 27,5% – 1:20 і лише 8,8% осіб зазначили – 1:10. Дещо іншим було співвідношення жінок: 47,9% – 1:10; 28,8% – 1:20; 13,7% – 1:1 і лише 9,6% зазначили 1:5.

Важливою соціально-демографічною ознакою є громадянство. Серед жертв злочинів, передбачених ст. 143 КК України переважали громадяни України і становили в загальній сукупності – 53,8%. Серед жертв були й особи без громадянства – 22,4%, незначну частку становили біженці – 15,3%.

За віковою характеристикою переважають особи віком 25-35 років – 44,3 % та 18-25 років – 33,4 %. Особи віком більше 35 років становлять – 16,7 % та віком від 14 до 18 років – 5,6 %. Тобто ці дослідження свідчать, що особами, які мають підвищений рівень вітимності, здебільшого є особи віком від

18 до 35 років, вони становлять 47,7 %. Це, на нашу думку, пов'язано із тим, що зазначена категорія осіб здебільшого мають молодий і здоровий організм, що є вкрай важливим для майбутнього реципієнта.

Цікавими, на наш погляд, є дані щодо місця проживання жертв незаконної торгівлі органами і тканинами людини. Як виявило наше дослідження, основним місцем проживання зазначених осіб, були: місто – 32,6%; сільська місцевість – 30,2%; обласний центр – 18,6%; районний центр – 16,3%, незначна частка становила курортні зони – 2,3%.

Що стосується освітнього рівня жертв незаконної торгівлі органами і тканинами людини, то дані проведеного нами опитування практичних оперативних працівників характеризувалися такими показниками: неповну середню освіту мали – 30,7 %; середню спеціальну освіту – 21,4 %; початкову освіту – 16,3 %; повну середню освіту – 11,2 %; ніде не навчалися і не працювали – 9,9 %; незакінчену вищу освіту – 6,5 % та вищу освіту – 4,0%.

Необхідно відмітити той факт, що значну частку серед жертв злочинів, передбачених ст. 143 КК України складають незаміжні (неодружені) – 45,9% та розведені особи – 35,2%. Незначну частку склали особи, які перебувають в цивільному шлюбі (13,5%) та заміжні (одружені) - 5,4%.

У результаті проведеного нами дослідження було встановлено, що найбільш вразливу групу становили особи, які характеризувалися легковажною поведінкою - 52,9 %.

Безробіття, низький життєвий рівень, соціальна невпевненість і напруга відбиваються на становищі всіх верств населення, визначають деформацію особистості людей в ході їх соціалізації, формування життєвих установок, які визначають поведінку та вчинки людей, їх систему цінностей. Так, жертви даного злочину у 20,6 % характеризувались провокуючою поведінкою та пасивною (нейтральною) поведінкою 20,6 % відповідно. Протиправну поведінку мали 5,9 осіб.

Основними рисами жертви злочину, передбаченого ст. 143 КК України є: легковажність (47,5 %) та довірливість - 27,5%.

Аморальністю та агресивністю характеризувалися по 12,5% відповідно осіб.

Як показало наше дослідження, матеріальне становище жертв розподілилося наступним чином: малозабезпечені склали 77,4%. Незначну частку становили особи середнього достатку – 6,5%. Більшість жертв злочину, передбаченого ст. 143 КК України на момент вчинення відносно них злочину не мали постійного джерела існування. Так, 31,4 % осіб ніде не працювали і не навчалися; тимчасово не працювали 28,6 % осіб; непрацездатні особи склали - 14,5 %. Тобто в загальній сукупності дані особи становили 74,5%.

Також серед жертв незаконної торгівлі органами і тканини людини виявилися робітники – 11,7 %; керівники – 6,7 %; студенти – 4,9%; підприємці – 2,2%. Отже, можна зробити висновок, що від незаконної торгівлі органами і тканинами людини не може бути застрахована жодна людина і цифри, отримані в ході нашого дослідження лише підтверджують цю думку.

Доволі часто донори, які погодилися на вилучення органів, залишаються ошуканими і не отримують всієї обіцяної суми, трапляються випадки коли вони взагалі не отримують ніякої плати. Дуже часто особи невірно інформуються про характер операції, реабілітаційний період, а також наслідки вилучення органу для їх здоров'я. В інших випадках, згоду донорів отримують за допомогою більш-менш явних форм примушування [4].

Отже, отримані результати дослідження дадуть змогу надалі визначити заходи запобігання незаконній торгівлі органами і тканинами людини, адже знання про особу та її поведінку є додатковим засобом нейтралізації причин та умов, які її детермінують.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Статистичні дані надані Державною статистичною службою України за період 2006-2012 рр.-К.: ДСС України, 2012.

2. Доклад ООН: Торгівля органами, тканинами та клітинами і торгівля людьми з метою вилучення органів (спільне дослідження Ради Європи та Організації Об'єднаних Націй, 2009 рік).

3. Trafficking in human beings for the purpose of organ removal in the OSCE region: analysis and findings. Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings. SEC.GAL/123/13/Rev 1. 8 July 2013. p. 57

4. Pearson, Elaine, 'Coercion in the Kidney Trade? A background study on trafficking in human organs worldwide' Deutsche Gesellschaft fur Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH, April 2004, p.5 available at [Електронний ресурс]. - Електронний режим доступу: www.gtz.de/de/dokumente/en-svbf-organ-trafficking-e.pdf.

Джу́жа А.О.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Інституту кримінально-виконавчої служби, Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ЮВЕНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ПРОФІЛАКТИЦІ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДІТЕЙ

Проблема здійснення судочинства щодо дітей з кожним роком набуває все більшої актуальності: з одного боку про це говорять громадські діячі, які дотримуються активної позиції щодо захисту дитини, з іншого – науковці та практики, які, відповідно, з наукового і практичного погляду обґрунтовують необхідність особливого вирішення справ за їх участю. Йдеться про особливий вид судових та інших державних органів, що називаються ювенальною юстицією.